

ri lelőhelyet különítettünk el, ahonnan római kori leleteket gyűjtöttünk. A *Mester-erdő* nevű határrészben egy 420×120 m kiterjedésű római kori kerámiával jelzett lelőhelyet regisztráltunk. A *Tarcsai-dűlőben* egy Árpád-kori leletekkel jelzett, 300×200 m nagyságú lelőhelyre bukkantunk. A *Fácános* nevű határrészben Árpád-kori kerámiát; a *Jessehof* és *Újsaida* területén római kori kerámiát gyűjtöttünk.

ASZT ÁGNES

413. Várdomb, Petőfi utca 1/a
(Tolna megye) Kö?

2003 augusztusában a telken fa eltávolítása közben 3-4 db peremes téglát találtak. A téglák kb. 50 cm mélységben kerültek elő, a bejelentős szerint mintegy „megrogyva”. A bejelentő szerint semmiféle csont nem volt a téglák alatt és környékén.

A téglákat beszolgáltatták a Wosinsky Mór Megyei Múzeumba.

Leletmentésre nem volt lehetőség sem, mert a bejelentés már a munkák elvégzése után érkezett, és a terepet visszarendezték.

VIZI MÁRTA

414. Várgesztes, Gesztes vára
(Komárom-Esztergom megye) Kö

A Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata megbízásából végzett tájékoztató ásatás legfontosabb eredménye, hogy – ha csak kutatóárkokkal is – sikerült meghatározni az 1960–62. évi feltárások során sajnálatos módon nem kutatott külső vár alaprajzi elrendezését, s ezen belül a kaputorony egykori formáját. Kiderült, hogy a kissé nyújtott hegytető peremén egy majdnem szabályos jellegű, keleti és nyugati végén csúcsba futó, lényegében hatszög alaprajzú, jellegzetes kis kőkockákból rakott, viszonylag vékony, kb. 1 m vastag várfal húzódott. A terepadottságokból adódóan ezt a szabályos elrendezést megtörte a mintegy 4×4 méteres belső méretű kaputorony, melynek azonban csak déli oldala maradt ránk felmenő falrészekkel.

Megállapítottuk azt is, hogy a minden bizonnyal Nagy Lajos által az 1370-es években emeltetett „vadász kastély” egykori megjelenése lényegesen eltért a mai, az 1960 utáni helyreállítás során kialakult formától. A várhegy nyújtott sziklagerincét csak a (feltehetően a Csák nemzetség korábbi erősségének helyére került) ma is magasan álló, téglalap alaprajzú belsővár foglalta el. Ennek falaitól eredetileg már erősen lejtett a terepszint a jóval alacsonyabban – a belsővár udvarszintjéhez képest néhol 3–4 méterrel mélyebben, de a külső szint alatt is átlag 2 méterre – megépült külső várfalig illetve annak kaputornyáig. Azaz a belsővár sokkal inkább kiemelkedett a környezetéből, körben – a vele egyidős diósgyőri várhoz hasonlóan – néhol kifejezetten meredek sziklafelszín határolhatta. Ennek megfelelően aligha lehetett egységes külső szintekről beszélni, a szondázó árkok tanúsága szerint a

mai, közel vízszintes terepszint alatt átlagban 150 cm mélyen megtalált középkori rétegek változatos, bizonyára a természeti adottságokhoz alkalmazkodó szintviszonyokról tanúskodnak. Pontosabb adatok csak nagyobb kiterjedésű kutatással nyerhetők, s ez a pontos alaprajzi rendszer meghatározásához is elengedhetetlen. Sajnos, maga a várfal sehol sem maradt meg eredeti magasságában, csupán csonkjait láthatjuk DNy-on, illetve tárhattuk fel számos más ponton. Sikerült ugyanakkor a nyugati részen egy pontosan még nem értelmezhető, ismeretlen korú külső falrendszer maradványait is rögzíteni.

A belsővár körül ma látható plató tehát csak az 1960 utáni helyreállítás során jött létre, ugyanakkor kétségtelen, hogy a külső és a belső falak közötti terület feltöltése már jóval korábban, a török hódoltság korában megkezdődött. Ekkor itt – bizonyára részben a közelebről nem ismert korban részben ki is dőlt külső várfal erősítésére/pótlására – fa-földszerkezetű sáncrendszert emeltek, melynek szerkezetére elsősorban a déli oldalon tett megfigyeléseink utalnak. Talán itt dőlt ki először (vagy jobban) a várfal, helyére cölöpvázastörmelék, belső oldalára agyagfeltöltés, néhol kifejezett ágyúpad került – az utóbbi elsősorban a nyugati oldal magasabban megmaradt fala esetében volt igazolható. Már ehhez az emelt szintű rendszerhez igazodott a belsővár kapuja és a déli tornya közé másodlagos (magából a várból illetve a majki premontrei prépostságból származó) faragott kövekből beépített lőkamrás erődítmény.

A jelenleg turisztaszállóként üzemelő belsővárban csak két ponton – az udvar déli homlokzatán és a keleti emeleti traktus előterében – nyílt lehetőség falkutatásra. Az udvari fal esetében valószínűsíthető, hogy a többi oldalon a falakkal egyidős kőkonzolos folyosó itt egy későbbi fázisban (vagy periódusban) fa alátámasztórendszerrel nyert kiegészítést, elsősorban a későbbinek vélhető déli (torony)építmény megközelítése érdekében. A keleti traktus konzolos szerkezetének pontos értékelése (kandalló?) a kutatás számára rendelkezésre álló területen nem volt lehetséges, de itt is valószínűsíthető, hogy egy későbbi fázist vagy periódust.

Végül a kutatás fontos feladata volt a várból ismert faragott kőanyag feldolgozása. Bár ehhez az épület turisztaszállóként való üzemelése nem biztosított ideális lehetőségeket, sikerült igazolni, hogy a gótikus faragványanyag lényegében egyetlen periódusra, a 14. század utolsó harmadára tehető. Emellett nagyobb számú reneszánsz nyíláskeret-töredék egy 16. századi, közelebről ismeretlen, de bizonyára nem nagy volumenű átalakítást is bizonyít.

FELD ISTVÁN

415. Várong, Régi temető
(Tolna megye) Kö

2003. május 10-én terepbejárást végeztem a területen. A középkori falu kiterjedését sikerült megállapítani: a temetőtől D-re véget érő kertek után kezdődően, a temetőn túl